

Pöytäkirja

Hiilirajamekanismin kansallisen toimeenpanon työryhmä 4. kokous

Aika	tiistai 30.5.2023 klo 14.00–16.00.
Paikka	Eteläesplanadi 4 neuvotteluhuone Sali 9
Läsnä	Juhani Tirkkonen / työ- ja elinkeinoministeriö (toimi pj.nä) Linnea Lindholm / työ- ja elinkeinoministeriö (sihteeri) Eleonoora Eilittä / työ- ja elinkeinoministeriö Antti Valle / työ- ja elinkeinoministeriö Ilari Valjus / valtiovarainministeriö Upi Talsi / valtiovarainministeriö Tomi Ferm / Tulli Asko Sinervo / Tulli Sture Skinnar / Tulli Kati Ruohomäki / Elinkeinoelämän keskusliitto Petteri Haveri / Energiateollisuus Teppo Säkkinen / Keskuskauppakamari Roope Ohlsbom / Suomen yrittäjät Ville Raevuori / Suomen huolinta- ja logistiikkaliitto Tuomas Tikka / Kemianteollisuus Kimmo Järvinen / Teknologiateollisuus Anu Värilä / Energiavirasto Heikki Vierimaa / Metsäteollisuus

1. Kokouksen avaus

Kokous avattiin ajassa 14.05.

2. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin asialista kokouksen käsittelyjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

4. Tilannekatsaus toimeenpanoon

Juhani Tirkkonen (TEM) esitteli EU-tason ajankohtaisia kysymyksiä. Asetus hiilidioksidipäästöjen säätömekanismin perustamisesta rajalle on hyväksytty. CBAM-komiteaa ei ole vielä perustettu, mutta tullaan lähiaikoina perustamaan. Eri maissa ollaan asettamassa eri tahoja kansallisiksi toimivaltaisiksi viranomaisiksi. Suomessa kansalliseksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi esitetään Tullia. Ranskassa ollaan myös asettamassa tullia. Täytäntöönpanosäädöksestä art. 35 koskien raportointivelvoitetta ei ole vielä saatu luonnosta. Seuraava teknisen työryhmän kokous pidetään 16.6. jäsenmaille ja sidosryhmille. Kokouksessa on luvattu käsitellä raportin sisältöä, neuvontaa ja asiantilaa ja oletettavasti tarkemmin aikatauluja.

Juhani (TEM) kertoi teknisen työryhmän kokouksesta 27.4. Komission mukaan art. 35 täytäntöönpanosäädös on tarkoitus tuoda hyväksyttäväksi edelleen heinäkuun 2023 lopussa, vaikka se on viivästynyt. Siirtymäajan IT-järjestelmä ohjeistuksineen on luvattu valmistuvan syyskuussa 2023 ja luonnoksen heinäkuussa. Hämmennystä herättää, että pienimmäksi raportoitavaksi yksiköksi on suunniteltu 1 hiilidioksiditonnia. Komission tavoite on kerätä siirtymäkaudella mahdollisimman paljon monitoroitua tietoa. Raportoinnissa otetaan mallia ETS:stä, mutta komissio on avoin muille kansallisille ETS:n kaltaisille päästöjä rajoittaville järjestelmille. Ongelma on, että ETS laskentasäännöt on tehty operaattoreille, ei maahantuojille.

Keskustelua herätti erityisesti raportoinnin tuontituotteen arvolle asetettu raja. Keskustelussa ilmeni, että pitkään odotettu tullilainsäädäntöreformi on käynnistymässä, jolloin 150 euron rajaan puuttuminen on esillä. Uudistaminen voi kuitenkin olla 15 vuoden projekti. TEM muistutti, että EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteista on aloitettu konsultaatio ja sinne kannattaa kommentoida CBAM näkemyksiä. Valtioneuvostossa pohditaan näkemyksiä, mutta näitä edistetään vasta uuden hallituksen ollessa toiminnassa. Keskuskauppakamari muistutti, että uusi hallitus joutuu ottamaan varsin nopeasti kantaa. TEM kertoi, että erityisesti maahantuojilta ja kaupan toimijoilta on alkanut tulla paljon CBAM kysymyksiä, huoli mitä tehdä ja miten toimia tässä tilanteessa. Tullilta ohjeistus mitä tulee tehdä 1.10 jälkeen. Huolinta-ala kertoi, että alan jäsenyritykset ovat nähneet lisäpalvelun mahdollisuuden CBAM:ssa eli voidaan olettaa, että palveluntarjoajia alkaa löytyä.

5. Laista annettujen lausuntojen alustava yhteenveto

Eleonoora Eilittä (TEM) esitteli hallituksen esityksestä annettuja lausuntoja. Lausuntokierroksella saatiin 22 lausuntoa lausuntopalveluun ja lisäksi valtiovarainministeriön lausunto oli jätetty VAHVA-järjestelmään. Lausunnoissa pääpaino oli näkemyksissä CBAM mekanismin toimivuudesta ja vaikutuksissa sekä CBAM asetuksen EU:n laajuisessa toimeenpanossa. Edellä mainittuihin huomioihin ja huoliin ei kuitenkaan kansallisesti voida hallituksen esityksellä vaikuttaa. Yleisiä huolia asetuksesta oli WTO yhteensopivuus, EU:n ulkopuolelle vietävät tuotteet, soveltamisalan laajentaminen ja pidemmällä aikavälillä tehokas hiilivuodon ehkäisykeino.

Keskuskauppakamari totesi, että CBAM:n tutuksi tekemiseen kannattaa panostaa. TEM kertoi odottavansa julkisuus-piikkiä lokakuussa. Eleonooran mukaan esille oli nostettu yritysvaikutusten tarkennuksia, mutta näitä tullaan käsittelemään perusteellisesti seuraavassa CBAM HE:ssä, joka annetaan vuoden 2024 aikana. Myös katsaus kansainväliseen hiilen hinnoitteluun voitaisiin lisätä. VM oli nostanut esille valtion talousarvioon sekä resursseihin liittyviä tarkennuksia sekä muita tarkennuksia.

Eleonooran mukaan lähtökohtaisesti lausunnoissa kannatettiin Tullia toimivaltaiseksi viranomaiseksi eikä muita vaihtoehtoja esitetty. Myös TEM roolia pidettiin tarkoituksenmukaisena. Monessa lausunnossa tuotiin esille, että on pidettävä huolta riittävästä resursseista. Keskustelua käytiin myös virhemaksusta kaksoisrangaistavuudesta ja tiedonsaantioikeudesta. Lausunnoissa toivottiin myös yksityiskohtaisempaa sääntelyä sanktioiden määräämisestä ja pidettiin tärkeänä asettaa sanktioille yhtenäinen taso ja käytäntö EU:n laajuisesti.

6. Tullin ajankohtaiset

Sture Skinnar esitteli Tullin ajankohtaiset asiat CBAM:n osalta. Hiilirajamekanismin rekrytoinnit etenevät. Viiden hengen ydinryhmän rekrytointi on käynnissä ja yli 70 hakemusta on tullut. Ydinryhmään haetaan kahta lakimiestä ja kahta erityisasiantuntijaa aloittamaan elokuussa. Yksityishenkilöitä koskevan toimintamallin selvitys on käynnistetty. Selvitysten tulosten perusteella lähdetään valmistelemaan toimenpiteitä tiedottamiseen ja operatiiviseen toimintaan. Mekanismista odotetaan seuraavia askeleita, jotta tulli pystyisi tekemään loppuun asti menevää asiakasneuvontaa. CBAM:sta tulee paljon yhteydenottoja, joihin yritetään vastata, mutta yksityiskohdat ovat auki.

Tulli arvioi, että CBAM-tuotteita maahantuoneita on selkeästi yli 1000 tuojaa. Kysymys on, kuinka moni on ollut satunnaistuoja, säännöllistä mutta ei merkittävää tuontia. Arviota ei pystytä tekemään tarkasti, mutta toimijat, joille tämä on todennäköisesti aiheellinen asia, puhutaan muutaman sadan yrityksen joukosta, ehkäpä 350-500 yrityksestä. Tulli kertoi lupamennettelystä. CBAM-tuotteiden tuonti muuttuu luvanvaraiseksi 1.1.2026 ja Tullin on estettävä muiden kuin valtuutettujen CBAM-ilmoittajien tuonnin. Tähän lupaan liittyvät artikkelit aktivoidaan vuoden 2025 alussa, jotta on aikaa käsitellä hakemuksia ja tuonti sujuisi ilman katkoksia alkuvuodesta 2026. Lupa on EU:n laajuinen ja se myönnetään yrityksen pääasiallisen sijoittumisen kautta. Luvan perusteella tuojalle luodaan CBAM-tili.

Tulli kertoi, että sähköntuojia tullaan kohtelemaan toisin, kuin muita CBAM aloja. Sähköntuojien ei tarvitse hakea valtuutusta. Komissio antaa tarkemmat ohjeet, kuinka se tapahtuu. VM kysyi, joutuvatko luonnolliset henkilöt CBAM toimijoina perustamaan toiminimen. Tullin mukaan toiminimen perustaminen ei ole välttämätöntä. Pitää olla EORI-numero, joka tullilainsäädännön perusteella myönnetään vain taloudellisille toimijoille, mutta on alakohta, missä voidaan myöntää luonnollisille henkilöille. TEM ja Tulli kertoivat, että sertifikaattien palautevelvollisuus etenee porrastetusti 9 vuoden aikana. Päästöoikeuksiin verrattuna tilanne on erilainen siitä näkökulmasta, ettei sertifikaateilla käydä keskinäistä kauppaa, mutta niistä 20% voi myydä takaisin, jos on ylimääräisiä. Tulli kertoi valtuutuksen myöntämisen edellyttämistä kriteereistä, vaadittavista vakuuksista yritysjärjestelytilanteiden soveltamisesta.

7. Muut mahdolliset asiat ja seuraavan kokouksen päättäminen

Seuraava kokous on sovittu tiistaille 27.6 klo 14.00. Päätettiin kokous ajassa 15.50.